

Ο Άγιος Γεράσιμος στα Επτάνησα

Ορθοδοξία / Αγιολογία

Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Μεταλληνός, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών (+2019)

Στη λειτουργική και ιστορική μνήμη του Έθνους μας αναδύεται αυτές τις μέρες η σεπτή μορφή του Οσίου Πατρός ημών Γερασίμου, του Νέου Ασκητού και Θαυματουργού, τον οποίο η Κεφαλλονιά έχει ιδιαίτερο λόγο να θυμάται (ανακομιδή του λειψάνου του). Γιατί η Κεφαλλονιά καταξιώθηκε από τη Χάρη του Θεού να γίνει η «πατρίδα» του Αγίου Γερασίμου. Το σημαντικό δε στην προκειμένη περίπτωση είναι ότι ο Άγιος Γεράσιμος συνδέθηκε τόσο πολύ με την Κεφαλλονιά, που μολονότι γι' αυτήν «ξένος» - έτσι χαρακτηρίζεται σε ένα κεφαλλονίτικο έγγραφο του 16ου αιώνα) - Κεφαλλονιά και Άγιός της να είναι σήμερα αχώριστα μεταξύ τους και αδιαίρετα: Ο Άγιος Γεράσιμος έγινε... και καύχημα της Κεφαλλονιάς και ο ατίμητος θησαυρός της.

Θεωρώ επίκαιρο λοιπόν να στρέψουμε τη σκέψη μας σ' έναν Άγιο, που δεν ανήκει μόνο στα Επτάνησα και την Κεφαλλονιά, αλλά σ' όλη την Ορθοδοξία. Η προσπάθειά μου θα περιορισθεί στο να δώσω τα «κλειδιά» για μια «ρωμαίικη» προσέγγιση του Αγίου Γερασίμου και ερμηνεία της δράσης του στην Κεφαλλονιά και της σημασίας

του τόσο γι' αυτήν, όσο και γενικότερα για το Νεότερο Ελληνισμό.

1. Ο ερχομός του Αγίου Γερασίμου στην Κεφαλλονιά σε ταραγμένους καιρούς πιστεύω πως πρέπει να κατανοείται και ερμηνεύεται μάλλον μέσα στα όρια της θεολογίας της ιστορίας, παρά να αποδίδεται σ' οποιεσδήποτε ιστορικές συγκυρίες. Από την άλωση κι εδώ - σταθμό όχι μόνο για την πορεία του Γένους μας, αλλά και για την όλη τοποθέτησή του απέναντι στην Τουρκιά και στη Φραγκιά - τα Ιόνια Νησιά δέχονται μια ευλογημένη συρροή ακεραίων Αγίων Λειψάνων που ανήκουν σε μεγάλες μορφές της Ρωμηοσύνης και φορείς της ρωμαϊκής-ελληνορθόδοξης παράδοσης. Σπυρίδων και Θεοδώρα Αυγούστα στην Κέρκυρα, Γεράσιμος στην Κεφαλλονιά, Διονύσιος στη Ζάκυνθο. Ένα τείχος, έτσι, Ρωμηών (- Ορθοδόξων) Αγίων υψώνεται σαν μια πνευματική οροσειρά μπροστά στη Δύση για να κρατά τα Νησιά μέσα στη συνέχεια της παράδοσής τους, διατηρώντας την ελευθερία του πνεύματός τους παρά τη δουλεία των σωμάτων.

Η πορεία του Αγίου Γερασίμου, βιωτική και πνευματική, έχει κάτι το υπερφυσικό. Από τα Τρίκαλα της Κορινθίας, όπου είδε το φως του φθαρτού ήλιου, σε άλλους τόπους, όπου θα γνώριζε το άκτιστο και άδυτο Φως της Θείας Χάρης: Άγιον Όρος - Πόλη - Άγιοι Τόποι - Θεοβάδιστο Όρος Σινά - Κρήτη - Ζάκυνθος (κάτι τον έσπρωχνε στο Ιόνιο) και τέλος Κεφαλλονιά, όπου πέρασε τα πιο σημαντικά του χρόνια (1560-1579). Η πνευματική του εξάλλου πορεία συνοδευόταν από άσκηση και πνευματικό αγώνα, για να ενταχθεί ολόκληρος στη νηπτική παράδοση της

Ορθοδοξίας, καθαρίζοντας την καρδιά του από κάθε πάθος, ξαναβρίσκοντας την ακεραιότητα και ενότητα της ύπαρξής του μέσα στον αγιοπνευματικό φωτισμό, ώστε να ξεπεράσει την ιδιοτέλεια του «πεπτωκός άνθρωπος» και να δοθεί όλος στη διακονία των αδελφών του. Αυτός είναι άλλωστε ο καθιερωμένος δρόμος της Ορθοδοξίας, που τον ακολουθούν απαρέγκλητα όλοι οι αυθεντικά πιστοί, δηλαδή οι θεούμενοι. Από την πνευματικότητα, ως αγιοπνευματική αυθυπέμβαση του ανθρώπου, στην κοινωνικότητα, στην αγαπητική κοινωνία με το Θεό και τους συνανθρώπους.

2. Η παρουσία του Αγ. Γερασίμου στα Ιόνια Νησιά συμπίπτει με κρίσιμους καιρούς. Η Βενετοκρατία είχε αρχίσει για την Κεφαλλονιά στα 1500. Και δεν εσήμαινε μόνο πολιτικές ανακατατάξεις αλλά και εκκλησιαστικές. Κατάργηση της επισκοπής και συνεχείς διενέξεις με τη γειτονική Ζάκυνθο για το ζήτημα αυτό, που είχαν φυσικά αντίκτυπο στο Λαό, ο οποίος τελικά γίνεται πάντα ο κυματοθραύστης όλων των κοινωνικοπολιτικών αναστατώσεων.

Η νέα πολιτική και εκκλησιαστική κατάσταση, κυρίως η παρουσία του παπικού στοιχείου και η διείσδυση του δυτικού πνεύματος στις δομές και τους θεσμούς της κοινωνικής ζωής, αποτελούσε ανυπολόγιστη απειλή για την ανατολική - ορθόδοξη παράδοση, όχι μόνο εκκλησιαστικά φυσικά, αλλά και εθνικά. Ο παπισμός, έστω μέσα από τη βενετσιάνικη εκδοχή του, έφερνε στην Κεφαλλονιά για το Θεό μια αντίληψη καθαρά ειδωλολατρική, δηλαδή σχολαστική - δικανική, μια απολυταρχική εκκλησιαστική δομή (Πάπας,) ένα μοναχισμό αποστεωμένο πνευματικά με τη μορφή των (παπικών) ταγμάτων - στήριγμα του Παπισμού, μια κοινωνία με δομή φεουδαρχική και γενικά ένα κοινωνικό κλίμα φυσικών ταξικών διακρίσεων σε no-billi και popolo (ευγενείς και πληβείους).

Ο Αγ. Γεράσιμος όμως ήταν - ιδιαίτερα ως μοναχός - φορέας του κοινοβιακού ρωμαϊκού πνεύματος. Φορέας της πατερικής κοινωνικής παράδοσης, της φυσικής ισότητας των ανθρώπων και ενότητάς τους «εν Χριστώ» (βλ. Γαλ. 3, 28). Η Ορθοδοξία είναι στην ίδια τη φύση της αντιφεουδαρχική, γιατί «έξ ενός αίματος εποίησεν (ο Θεός) παν έθνος ανθρώπων...» (Πράξ. 17, 26). Γι' αυτό και το μοναστικό Κοινόβιο, με την έμπρακτη ισότητα όλων μέσα σ' αυτό, αποτελεί συνέχεια των υπαρκτικών θεμελίων της Εκκλησίας, όπως τα έζησε η πρώτη ιεραποστολική κοινότητα (βλ. Πράξ. 2, 42 έ. και 4, 32 έ.) Δεν είναι, έτσι ούτε περίεργο, ούτε πρωτοφανές, που ίδρυσε Μοναστήρι Κοινοβιακό ο Άγιος. Γιατί αυτή είναι η ορθόδοξη παράδοση, στην οποία είχε ενταχθεί, και αν δεν την ακολουθούσε ούτε Ορθόδοξος ούτε Άγιος θα μπορούσε να γίνει.

(συνεχίζεται)

<http://bit.ly/2jzgtKW>